

ПОДРОБНА ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ ЗА РЕШАВАНЕ НА ЗАДАЧИ

I. Опорни реакции и вътрешни усилия

1. Товарите се привеждат към оста на конструкционния елемент.
2. Товарите се разлагат по направление на осите x , y и z .
3. Определят се опорните реакции.

Забележка: При някои задачи точки 1, 2 и/или 3 не се необходими и се пропускат.

4. Съставят се уравненията и се построяват диаграмите на вътрешните усилия.

II. Определя се видът съпротива

Ако само $Q_z \neq 0$ и $M_y \neq 0$ (или само $Q_y \neq 0$ и $M_z \neq 0$), е налице едновременно огъване и срязване, решението продължава по тази последователност.

III. Якостно пресмятане с $\max \sigma_x$

Задачата се решава както при чисто огъване, като Q -усилието временно се пренебрегва.

1. Определят се застрашените сечения.

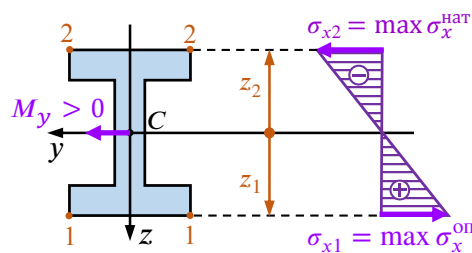
Застрашени са сеченията с $\max M_y$. Ако материалът е крехък и y не е ос на симетрия, е възможно да има и други застрашени сечения.

2. Изчертава се като форма диаграмата на нормалните напрежения σ_x .

Диаграма на напреженията се чертае за всяко застрашено сечение.

3. Означават се застрашените точки и се пресмятат техните координати.

Ако материалът е жилаво-пластичен, застрашени са най-отдалечените точки от нулевата линия (ос y). Ако материалът е крехък, застрашени са най-отдалечените точки от двете страни на нулевата линия. Застрашените точки се означават като 1, 2 и т.н., а техните координати – като z_1 , z_2 и т.н.

4. Якостно пресмятане на чисто огъване. Записва се якостното условие:

- Ако сечението е стандартно: $|\max \sigma_x| = \frac{|\max M_y|}{W_y} \leq \sigma_{\text{доп}};$

- Нестандартно сечение, ЖПМ: $|\max \sigma_x| = \left| \frac{\max M_y}{I_y} z_{\max} \right| \leq \sigma_{\text{доп}};$

- Ако материалът е крехък: $\max \sigma_x^{\text{оп}} = \frac{\max M_y}{I_y} z_1 \leq \sigma_{\text{доп}}^{\text{оп}}, |\max \sigma_x^{\text{нат}}| = \left| \frac{\max M_y}{I_y} z_2 \right| \leq \sigma_{\text{доп}}^{\text{нат}}.$

Решава се поставената задача – якостно оразмеряване, определяне на допустимия товар или якостна проверка.

IV. Проверка на максималните тангенциални напрежения ($\max \tau_{xz} \leq \tau_{\text{доп}}$).

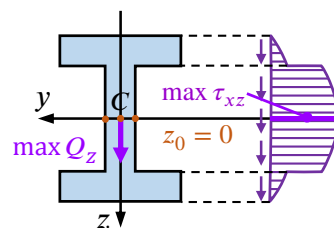
1. Определят се застрашените сечения.

Застрашени са сеченията с $\max Q_z$.

2. Изчертава се като форма диаграмата на тангенциалните напрежения τ_{xz} .

3. Означават се застрашените точки и се пресмятат техните координати.

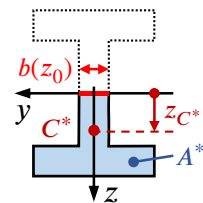
Ако сечението няма резки изменения в ширината, или има такива, но ос y минава през по-тънка част, то застрашени са точките, лежащи върху оста y , с координата $z_0 = 0$. В останалите случаи, положението и координатата на застрашените точки се определя от построената диаграма на τ_{xz} .

4. Пресмята се статичният момент $S_y(z_0)$:

- Правата, успоредна на ос y , с координата z_0 , разделя сечението на две части. Отделя се частта, която не съдържа центъра на тежест на цялата фигура.
- Пресмята се лицето на отделената част: A^* ;
- Определя се положението на центъра на тежест на отделената част: z_{C^*} ;
- Пресмята статичният момент на отделената част спрямо ос y :

$$S_y(z_0) = A^* z_{C^*}.$$

4. Определя се ширината на сечението (плътната част) по правата, успоредна на ос y , с координата z_0 . Тя се означава като $b(z_0)$.

5. Пресмята се допустимото тангенциално напрежение $\tau_{доп}$:

- по трета якостна теория: $\tau_{доп}^{III} = 0,5 \sigma_{доп}$;
- по четвърта якостна теория: $\tau_{доп}^{IV} = 0,577 \sigma_{доп}$;

6. Извършва се якостната проверка $\max \tau_{xz} \leq \tau_{доп}$:

$$|\max \tau_{xz}| = \frac{|\max Q_z| \cdot |S_y(z_0)|}{b(z_0) I_y} \leq \tau_{доп}.$$

Ако условието не е изпълнено, се проверява дали $\max \tau_{xz}$ надвишава $\tau_{доп}$ с повече от 5%.

7. Прави се инженерно заключение:

- Ако пресметнатите стойности на $\max \tau_{xz}$ са по-малки от допустимите, или ги надвишават с до 5% – *конструкцията е оразмерена и натоварена правилно*;
- Ако пресметнатите стойности на $\max \tau_{xz}$ надвишават допустимите с повече от 5%, в зависимост от вида задача:
  - ако задачата е за оразмеряване – *размерите се увеличават и изчисленията се повтарят*;
  - ако задачата е за определяне на допустимия товар – *товарът се намалява и изчисленията се повтарят*;
  - ако задачата е якостна проверка – *конструкцията е негодна да понесе зададеното натоварване*.

V. Проверка на еквивалентните напрежения ($\sigma_{екв,K} \leq \sigma_{доп}$).

1. Необходимост от проверката.

Проверката се прави, ако сечението е тънкостенно и има резки изменения в ширината му. В останалите случаи точка V се прескача.

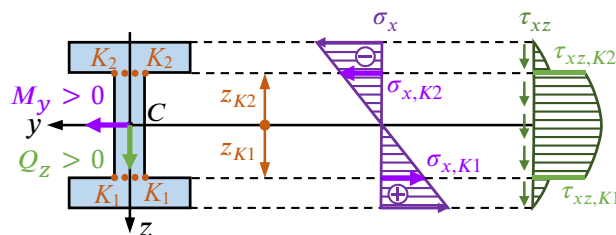
2. Определят се застрашените сечения.

Застрашени са сеченията с най-неблагоприятна комбинация от големи по стойност Q_z и M_y .

3. Изчертават се като форма диаграмите на нормалните напрежения σ_x и на тангенциалните напрежения τ_{xz} .

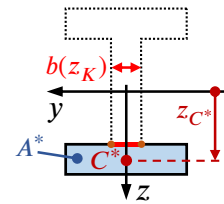
4. Означават се застрашените точки и се пресмятат техните координати.

Застрашени са точките от преходите в ширината на сечението, с по-малката ширина. Тези точки се означават с K_i , където i е поредният номер на прехода. Координатите на застрашените точки са z_K .

5. Пресмята се статичният момент $S_y(z_K)$:

- Правата, успоредна на ос y , с координата z_K , разделя сечението на две части. Отделя се частта, която не съдържа центъра на тежест на цялата фигура.
- Пресмята се лицето на отделената част: A^* ;
- Определя се положението на центъра на тежест на отделената част: z_{C^*} ;
- Пресмята статичният момент на отделената част спрямо ос y :
 $S_y(z_K) = A^* z_{C^*}$.

6. Определя се ширината на сечението (плътната част) по правата, успоредна на ос y , с координата z_K . Тя се означава като $b(z_K)$.

7. Пресмятат се тангенциалните напрежения в точка K : $\tau_{xz,K} = \frac{Q_z \cdot S_y(z_K)}{b(z_K) I_y}$.

8. Пресмятат се нормалните напрежения в точка K : $\sigma_{x,K} = \frac{M_y}{I_y} z_K$.

9. Извършва се якостната проверка $\sigma_{екв,K} \leq \sigma_{доп}$:

- по трета якостна теория: $\sigma_{екв,K}^{III} = \sqrt{\sigma_{x,K}^2 + 4\tau_{xz,K}^2} \leq \sigma_{доп}$;
- по четвърта якостна теория: $\sigma_{екв,K}^{IV} = \sqrt{\sigma_{x,K}^2 + 3\tau_{xz,K}^2} \leq \sigma_{доп}$.

Ако условието не е изпълнено, се проверява дали $\sigma_{екв}$ надвишава $\sigma_{доп}$ с повече от 5%.

10. Прави се инженерно заключение:

- Ако пресметнатите стойности на $\sigma_{екв}$ са по-малки от допустимите, или ги надвишават с до 5% – *конструкцията е оразмерена и натоварена правилно*;
- Ако пресметнатите стойности на $\sigma_{екв}$ надвишават допустимите с повече от 5%, в зависимост от вида задача:
  - ◇ ако задачата е за оразмеряване – *размерите се увеличават и изчисленията се повтарят*;
  - ◇ ако задачата е за определяне на допустимия товар – *товарът се намалява и изчисленията се повтарят*;
  - ◇ ако задачата е якостна проверка – *конструкцията е негодна да понесе зададеното натоварване*.

VI. Диаграми на напреженията в застрашените сечения

Ако задачата е за оразмеряване или определяне на допустим товар, с получените стойности на размерите или товарите се пресмятат действителните максимални стойности на нормалните напрежения - $\max \sigma_x^{оп}$ и $\max \sigma_x^{нат}$.

Върху вече построените диаграми се означават всички стойности на напреженията, пресметнати в хода на решението.